

Gemeente Heerenveen

Aan de gemeenteraad van de
van de gemeente Heerenveen
Postbus 15000
8440 GA HEERENVEEN

Datum

XX

Ons kenmerk

3114XXXXXX

Behandeld door

Dhr. drs. H. Kuperus RA
Director
06 5204 8549
DKuperus@deloitte.nl

Dhr. R. Vellema MSc EMA RA
Senior-manager
06 1312 1135
Rvellema@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2019 van de gemeente Heerenveen aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2019 van de gemeente Heerenveen.

De jaarrekening 2019 van de gemeente Heerenveen geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2019 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente. Bij deze jaarrekening hebben wij op xx xx 2020 een XXX controleverklaring verstrekt.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de vergadering met de auditcommissie op 28 mei aanstaande en zullen dan uw vragen beantwoorden. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd de adjunct-directeur, de controller en de betrokken medewerkers financiën.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

drs. H. Kuperus RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, mei 2018' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke samenvatting controle 2019	4
2. De financiële positie van uw gemeente	9
3. Belangrijkste bevindingen uit onze controle	12
4. Interne beheersing	21
5. Overige aangelegenheden	23
Bijlagen	25

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Onze belangrijkste bevindingen

Getrouwheid en rechtmatigheid

- [OORDEEL \(OPNEMEN BIJ DEFINITIEVE AFRONDING\)](#)

Controle rechtmatigheid aanbestedingen

- In de controle is één fout geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Europese Aanbestedingsvoorschriften. De fout bedraagt € 184.000.

Rechtmatigheids- fouten sociaal domein

- Een tweetal zorgaanbieders heeft niet aan de verantwoordingsverplichting voldaan. Door het ontbreken van deze verantwoordingsinformatie is er bij de WMO sprake van een onzekerheid van € 492.000. Voor de Jeugdwet blijft de onzekerheid onder de rapporteringstolerantie.

Overige rechtmatigheidsfout en

- Jaarlijks voert de gemeente diverse interne controles uit. Uit de, door ons gevalideerde, uitkomsten van deze controles volgen geen rechtmatigheidsfouten of onzekerheden die groter zijn dan de rapporteringstolerantie.

Grondexploitaties

- Omdat de waardering van de grondexploitaties onderhevig is aan schattingen, hebben wij de waardering bestempeld als een significant risico en als zodanig opgenomen in ons controleplan. Onze controlewerkzaamheden hebben geen (ongecorrigeerde) fouten aan het licht gebracht.

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Onze belangrijkste bevindingen

Kwaliteit verslaggeving

- Bij de controle hebben wij de door het management toegepaste proces met betrekking tot het toepassen van de belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan de waardering van de grondexploitatie, de voorzieningen, de verbonden partijen en de wet normering topinkomens (WNT). Bij processen waar wij dat nodig achtten, hebben wij specialisten betrokken. Zo hebben wij specialisten ingezet om de juistheid van uw verantwoording van de WNT te beoordelen. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden toegepast.

Frauderisicoanalyse

- We hebben kennis genomen van uw geactualiseerde frauderisicoanalyse. Met deze analyse heeft de gemeente (net als voorgaande jaren) aangetoond zich bewust te zijn van mogelijke frauderisico's en we constateren dat zij daar risicogericht maatregelen voor treft.

Jaarverslag Integriteit

- Met ingang van 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren inwerking getreden. Hierin is onder andere opgenomen dat er specifiek verantwoord dient te worden over de uitvoering van het integriteitsbeleid. Het college heeft ons inzage gegeven in stand van zaken rondom de uitvoering van het integriteitsbeleid waarmee invulling is gegeven aan het doel van het beleid, de tot nog toe uitgevoerde acties, de plannen die de gemeente heeft en de incidenten in het afgelopen jaar.

SiSa

- Wij hebben geen (ongecorrigeerde) controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2019 geconstateerd.

Voorzieningen

- De controle van de voorzieningen heeft geleid tot één correctie die door de gemeente gecorrigeerd wordt in de definitieve jaarrekening.

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Toelichting op de belangrijkste bevindingen

Status controle

Wij hebben onze controle grotendeels uitgevoerd. De belangrijkste openstaande punten in de controle ten tijde van het uitbrengen van deze rapportage zijn:

- Voltooien interne kwaliteitsreview
- Verkrijgen van een ondertekende bevestigingsbrief van het college
- Voltooien van de werkzaamheden met betrekking tot gebeurtenissen na balansdatum waaronder de interne analyse van de gemeente Heerenveen met betrekking tot de mogelijke impact van COVID 19 op uw gemeente.

Wanneer zich, als gevolg van de afwikkeling van openstaande zaken, wijzigingen voordoen ten opzichte van de bevindingen en/of standpunten zoals opgenomen in deze rapportage, dan rapporteren wij dit aan u.

Onze controleverklaring bij de jaarrekening 2019

Na afronding zullen wij hier ons oordeel toelichten

Significant fraude risico – management override

Het management bevindt zich in een unieke positie om de binnen de entiteit aanwezige interne-beheersingsmaatregelen te doorbreken. Zodoende is er bij elke controle sprake van een risico op 'management override'. Om dit risico te mitigeren, hebben wij controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van:

- Beïnvloeding van de schattingsuitkomsten door het management;
- Handmatige journaalposten (memoriaalboekingen) verwerkt door het management;
- Significante transacties buiten het normale verloop van de bedrijfsactiviteiten om;

Wij hebben geen indicatie voor management override verkregen.

Significant risico - Grondexploitatie

Omdat de waardering van de grondexploitaties onderhevig is aan (materiële) schattingen, hebben wij dit als een significant risico bestempeld en als zodanig opgenomen in ons controleplan.

Onze controlewerkzaamheden hebben niet geleid tot de signalering van fouten.

Wij verstrekken een controleverklaring bij de jaarrekening 2019 met een **XXX-oordeel**.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2019 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het door de gemeenteraad op 6 juni 2019 vastgestelde normenkader 2019.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Toelichting op de belangrijkste bevindingen

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Een goed voorbeeld hiervan betreft de jaarlijkse waardering van de grondexploitaties.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2019.

Wij hebben het door college van burgemeester en wethouders en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Heerenveen

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2019 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten is de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 1.790.000.
- Voor onzekerheden is de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 5.370.000.

De rapporteringtoleranties zijn in uw controleprotocol op € 125.000 gesteld.

Financiële positie van uw gemeente

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2018 gestegen

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeentes, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2019 bedraagt € 483.000 voordelig. Per saldo is tussentijds € 1,4 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2019 € 1,9 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

	2015	2016	2017	2018	2019
Algemene reserve	2.501	11.884	33.070	39.953	38.284
Bestemmingsreserves	10.768	20.199	5.121	2.429	2.432
Gerealiseerd resultaat boekjaar	8.748	4.171	2.874	-235	1.913
Eigen vermogen	22.017	36.254	41.065	42.147	42.629
Saldo baten en lasten	23.321	14.237	4.811	1.082	483

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

De financiële positie van uw gemeente

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)

Totale baten	163.010
Totale lasten	162.527
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	483
Af: stortingen in reserves	17.496
Bij: onttrekkingen aan reserves	16.066
Saldo mutaties reserves	1.430
Gerealiseerd resultaat	1.913

De exploitatie over 2019 laat een voordeling gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 483.000 zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 635.000 (na wijziging). Dit is een voordeel van € 1.118.000. In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt wat de (gesaldeerde) afwijkingen per programma zijn.

In de toelichting op de programmarekening in de jaarrekening wordt op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. De gemeente heeft verschillen toegelicht en de belangrijkste financiën in kaart gebracht.

Verderop in deze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

Bedragen * 1.000	Begroot Saldo	Werkelijk	Verschil
Thema 1 Samen met de inwoners	-6.130	-6.098	32
Thema 2 Zorg en Welzijn	-65.810	-66.410	-600
Thema 3 Wonen en Leven	-28.834	-28.339	495
Thema 4 Werken en ondernemen	-1.144	-1.138	6
Thema 5 Toekomstbestendig en duurzaam	-53	-532	-479
Thema 6 Financiën en organisatie	101.337	103.000	-1.663
Totaal	-634	483	-2.209

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Dit hoofdstuk bevat onze bevindingen die, volgens ons professionele oordeel, van belang zijn om te rapporteren

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2019. In 2019 zijn er geen significante wijzigingen doorgevoerd in de verslaggevingsvoorschriften BBV.

Significante (beeldbepalende) verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college dat zij zich een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door het college toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2019 van uw gemeente bestaan uit:

- De inleiding op de jaarstukken.
- Het jaarverslag 2019 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2019 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting, en de SiSa-bijlage).
- De bijlagen bij de jaarstukken.

In het onderdeel "programmaverantwoording" van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over de vragen: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering, grondbeleid etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Waardering Grondexploitaties

Het actualisatie- en waarderingsproces van de gemeente

Het actualisatie- en waarderingsproces van de grondexploitaties vindt plaats na afronding van het boekjaar. Dit proces wordt adequaat uitgevoerd door de gemeente. De onderbouwingen voor de gekozen uitgangspunten zijn in voldoende mate aanwezig en de gemeente heeft de nodige controles uitgevoerd om de uitgangspunten te valideren.

De controle komt tot uiting in het reviewen c.q. kritisch bevragen van het door het gemeenteteam opgestelde position paper. In dit paper wordt uiteen gezet welke controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd, welke documentatie is ingezien en wat de conclusies per onderwerp zijn.

Door deze uitgevoerde interne controlewerkzaamheden wordt de onderbouwing op onderdelen kritisch beoordeeld. Dit is belangrijk, aangezien de gemeente door middel van deze interne controles eventuele onjuistheden en onvolkomenheden in een tijdig stadium kan ontdekken en eventueel corrigeren. De gemeente kan hierdoor dus verrassingen voorkomen.

Uiteraard is er altijd ruimte voor verbetering. Deze verbetering zien wij in de aanscherping van de controles en een stuk dossiervorming. Met name de wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar dient concreter onderbouwd te worden. Wij gaan graag tijdens de interimcontrole met de betrokken medewerkers in overleg om afspraken te maken over de wijze waarop de interne controles aangescherpt kunnen worden.

De uitkomsten van onze controlewerkzaamheden

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties, zijn vooral de uitgangspunten voor de planning (fasering), programmering, het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), in overweging genomen.

Onze controle richt zich daarom op de volgende onderdelen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer zij collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij uw gemeente.
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden, is historische informatie representatief voor toekomstige situaties).

Wij hebben vastgesteld dat de door de gemeente gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkelingen, en niet strijdig zijn met voornemens en (vastgestelde) plannen van de raad.

Wij vatten onze bevindingen samen aan de hand van de 5 p's: programma, planning, plankosten, parameters en (verkoop)prijzen. Dit leidt tot het volgende overzicht.

Programma en planning woningbouw	●
Programma en planning bedrijventerreinen	●
Plankosten	●
Parameters	●
Verkooprijzen	●

Legenda

- Niet onaannemelijk
- ! Onzekerheid
- Risico
- Niet aanneemelijk

Een groen bolletje betekent derhalve dat de uitgangspunten op basis van de door de gemeente aangeleverde onderbouwing door ons niet onaannemelijk (i.e. plausibel) worden geacht.

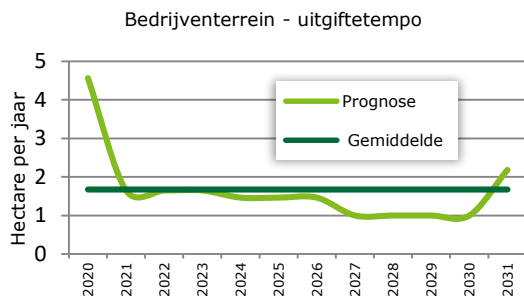
Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Planning en programmering bedrijventerreinen

De prognose van de uitgifte van de bedrijventerreinen bestrijkt een periode die loopt tot en met 2031. Vanwege de positieve ontwikkelingen omtrent de gerealiseerde verkopen heeft de gemeente de looptijd verkort met twee jaar, namelijk van 2033 naar 2031. In totaal dient de gemeente nog 234.000 m² te verkopen. Gemiddeld bedraagt dit 16.734 m² per jaar.

Het programma van de gemeente ziet er als volgt uit:

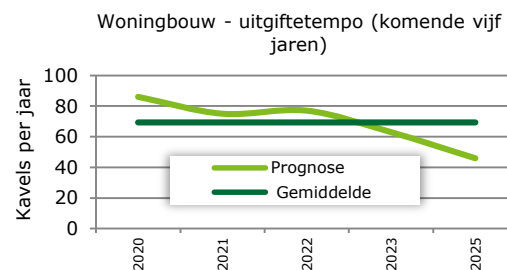

Wij hebben de realisatie van de afgelopen drie jaren vergeleken met de oorspronkelijke raming. Uit bijgaand overzicht blijkt dat de gerealiseerde verkopen de laatste twee jaren aanzienlijk zijn verbeterd.

	Geraamd m ²	Werkelijk m ²	Afwijking
2017	63.300	37.000	-26.300
2018	141.837	146.391	4.554
2019	44.978	106.993	62.015
Totaal	250.115	290.384	40.269

Planning en programmering woningbouw

Wij hebben de woningbouwprognose van de gemeente beoordeeld aan de hand het externe onderzoek dat de gemeente in 2018 heeft laten uitvoeren, bevolkingsprognoses, alsmede de door de gemeente aangeleverde onderbouwingen in de vorm van (concept)koopaktes. Op basis van onze analyse achten wij het woningbouwprogramma van de gemeente niet onaannemelijk.

Parameters

De gemeente heeft de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Projectrente: 1,90%
- Disconteringsvoet: 2,00%
- Kostenstijging: 2,00- 3,00 %
- Opbrengstenstijging woningbouw 1,50%
- Opbrengstenstijging bedrijventerreinen 0%

De gemeente heeft de parameters onderbouwd met berekeningen, ervaringscijfers en marktgegevens. Wij hebben op basis van deze onderbouwing vastgesteld dat door de gemeente gehanteerde parameters niet onaannemelijk zijn.

Plankosten

Een onderdeel van het actualisatie- en waarderingsproces betreffen de plankosten. De gemeente heeft de plankosten onderbouwd met offertes, m²-berekeningen, ervaringscijfers en marktgegevens. Wij hebben op basis van deze onderbouwing vastgesteld dat de door de gemeente gehanteerde plankosten niet onaannemelijk zijn.

Verkooprijzen

Uit zowel de gerealiseerde verkopen als uit de conceptovereenkomsten blijkt dat de door de gemeente gehanteerde prijzen plausibel zijn. Daarnaast voert de gemeente periodiek een benchmark uit om de prijzen te beoordelen. Uit de laatste analyse blijken geen bijzonderheden.

Toepassing POC- methode

Met ingang van 2017 dient de gemeente jaarlijks op basis van de percentage of completion (POC) methode te toetsten of er voldoende zekerheid bestaat over de omvang van de winsten in complexen. Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst dan ook te worden genomen. Tijdens onze controlewerkzaamheden hebben wij geconstateerd dat de gemeente de winstneming correct heeft berekend.

10-jaarstermijn

Op basis van de verslaggevingsvoorschriften is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt. Er mag afgeweken worden van deze 10 jaar als hier gemotiveerd risicobeperkte beheersmaatregelen zijn getroffen en deze motivatie expliciet door de raad wordt vastgesteld. Wij hebben geconstateerd dat uw gemeente risicobeperkende maatregelen heeft getroffen voor de grondexploitaties met een looptijd langer dan 10 jaar. Deze motivering is echter niet expliciet vastgesteld door de raad. Wij adviseren uw gemeente bij de vaststelling van de jaarstukken tevens een expliciet besluit te nemen inzake de gemotiveerde afwijking van de 10-jaarstermijn.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Waardering NIEGG en warme gronden

De overgangsbepaling voor de materiële vaste activa (gronden en terreinen) na de reclassificatie van niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) in de jaarrekening 2016 heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk op 31 december 2019 moest een definitieve toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wanneer daarbij een duurzame waardevermindering werd vastgesteld, moest dit leiden tot een afwaardering van deze gronden.

Naast deze posities is er met ingang van 2019 sprake van een nieuwe classificatie van grondposities, te weten de 'warme gronden'. Deze grondposities betreffen gronden die aangehouden zijn voor het realiseren van gebiedsontwikkeling. Mits aan een aantal specifieke wordt voldaan, mogen deze posities gewaardeerd worden met inachtneming van de geldende bestemming (i.e. de gepland gebiedsontwikkeling).

De niet in exploitatie genomen gronden zijn bij het opstellen van de jaarrekening 2016 overgeheveld naar de materiële vaste activa. De waarde van deze gronden is toen afgewaardeerd naar de agrarische waarde. Voor de gemeente betekent dat er in 2019 geen aanvullende afwaardering hoefde plaats te vinden.

Europees aanbesteden

De controle op het naleven van de Europese aanbestedingswetgeving is een belangrijk onderdeel van zowel de interne als de externe controle. De reden hiervoor is dat fouten bij Europees aanbesteden naar hun aard omvangrijk kunnen zijn, en daarmee een directe invloed kunnen hebben op de strekking van onze verklaring.

Bij onze controle maken wij zoveel mogelijk gebruik van de interne controlewerkzaamheden die de gemeente uitvoert. Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden blijkt voldoende kennis en kunde van de wet- en regelgeving. Wel dient de diepgang van de interne controlewerkzaamheden te worden verbeterd en dient de documentatie van de door de gemeente aangeleverde onderbouwing worden aangevuld. Om dit proces te verbeteren hebben wij met uw gemeente afgesproken om bij de aankomende interim-controle hierover in gesprek te gaan. Daarnaast hebben wij vanuit de controle één fout geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Europese Aanbestedingsvoorschriften. De fout bedraagt € 184.000.

Waardering voorzieningen

Algemeen

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Binnen de voorzieningen maakt u. conform het BBV, onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egalisering van kosten' ('groot onderhoud'), en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Vooral de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorzien risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben het schattingsproces beoordeeld en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Onze werkzaamheden hebben geleid tot een bevinding bij de pensioenvoorzieningen. Per abuis was de reservering voor twee wethouders dubbel verantwoord. Deze bevinding leidt tot een aanpassing van € 838.000 welke gecorrigeerd zal worden in de definitieve jaarrekening.

SiSa

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien diverse documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2019. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B2 van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen (ongecorrigeerde) financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Sociaal domein

Algemeen

Voor het sociaal domein maken wij het onderscheid tussen zorg in natura en PGB's.

Zorg in natura

Voor de jaarrekeningcontrole 2019 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) – de door uw gemeente getroffen maatregelen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (Wmo en Jeugd) geëvalueerd. Deze maatregelen betreffen:

- Extern: de gemeente ontvangt verantwoordingen van zorgaanbieders op basis van het landelijk controleprotocol, en verricht hierop interne-controlewerkzaamheden.
- Intern: de gemeente verricht aanvullende controlewerkzaamheden op de juistheid en rechtmatigheid van het recht op zorg en de gemeentelijke cliëntenregistratie.
- Intern: de gemeente verricht controlewerkzaamheden op de prestatielevering zoals opgenomen in de controleaanpak i- sociaaldomein.
- Intern: de gemeente verricht gegevensgerichte controlewerkzaamheden op de juistheid van de geldstromen en de facturatie.

Net als voorgaand jaar komen hieruit bijzonderheden naar voren. Enerzijds betreffen dat onzekerheden die ontstaan omdat (nog) niet alle zorgaanbieders de verantwoordingsinformatie hebben aangeleverd of de verantwoordingsinformatie hebben aangeleverd met een oordeelhouding.

Verantwoordingen van zorgaanbieders

Net als voorgaande jaren dienen de zorgaanbieders met een omzet van € 125.000 of meer de gemeente te voorzien van deugdelijke verantwoordingsinformatie. Een aantal zorgaanbieders heeft (nog) niet aan deze verplichting voldaan. Dit leidt voor de WMO tot een onzekerheid van € 492.000. Voor de Jeugdwet blijft de onzekerheid onder de rapporteringstolerantie.

De verantwoorde onzekerheid bij WMO wordt veroorzaakt door één zorgaanbieder. De betreffende zorgaanbieder heeft bij de gemeente aangegeven geen verplichting te hebben tot een accountantscontrole op de verantwoorde zorg. Om ervoor te zorgen dat er volgend jaar geen sprake is van een onzekerheid adviseren wij de gemeente om met de betreffende zorgaanbieder concrete afspraken te maken over deugdelijke verantwoordingsinformatie.

Uitkomsten interne controlewerkzaamheden

Deze rechtmatigheidscontroles worden uitgevoerd om na te gaan of de verstrekkingen rechtmatig hebben plaatsgevonden. De interne-controlewerkzaamheden zijn daarmee een belangrijk hulpmiddel voor de gemeente om de interne processen te verbeteren. Gezien de kwaliteit van deze werkzaamheden, maken wij optimaal gebruik van uw eigen werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole.

Dit betekent dat onze werkzaamheden er vooral op gericht zijn om de kwaliteit van de interne werkzaamheden te beoordelen en, indien uit onze werkzaamheden geen bijzonderheden blijken, deze interne werkzaamheden te valideren. Wij hebben deze interne-controlewerkzaamheden beoordeeld en hierbij, net als in voorgaande jaren, geconstateerd dat de interne-controlewerkzaamheden voor zowel de omvang als voor de diepgang van een goede kwaliteit zijn.

Uit de interne controlewerkzaamheden blijken geen fouten en of onzekerheden boven de rapporteringstolerantie.

PGB's

In voorgaande jaren heeft de accountant van het SVB een afkeurend oordeel gegeven over de PGB-verantwoording. In die jaren dienden wij de PGB-last bij de gemeenten dan ook volledig als onzeker te beschouwen.

Begin 2018 is echter (eindelijk) verduidelijking gekomen over de wijze waarop gemeenten op een praktische wijze werkzaamheden kunnen verrichten om zo de onzekerheden rondom de PGB's (zelf) terug te dringen. De werkzaamheden, die de gemeente kan uitvoeren, zijn opgenomen in een handreiking.

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Wij hebben geen fouten met betrekking tot naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) geconstateerd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeentes geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2019 niet meer bedragen dan € 194.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeentes de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. In 2019 hebben wij geen overschrijding van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot naleving van de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de publicatieverplichtingen van de WNT.

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Onderdeel van de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019 is de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 193, 194 en 195 van de gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 216 van de gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige constatering én melding van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma, of zoals u het benoemt: thema's.

De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Zoals blijkt uit de figuur op de volgende pagina, is op een tweetal thema's sprake van een begrotingsoverschrijding op de lasten. Het betreft Thema 2 Zorg en Welzijn en Thema 3 Wonen en Leven. Deze overschrijdingen zijn in te delen in de categorieën zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV (paragraaf 4.2.3), en zijn in de tabel ook door ons vermeld.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijding naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in de toelichting op de programmarekening. Hiermee legt uw gemeente verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2019. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben - gezien de oorzaak en de toelichting - geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsoverschrijdingen

Thema 2 Zorg en Welzijn

Totaal € 1.293.000

In het thema Zorg en Welzijn is sprake van een overschrijding die het gevolg is van extra kosten op het onderdeel Jeugd en Beschermd wonen. In totaal gaat het om een overschrijding van € 1,3 miljoen. Aangezien dit een open-einde regeling is, telt deze niet mee in onze weging inzake begrotingsrechtmatigheid.

Overigens is de raad gedurende het boekjaar per brief tijdig geïnformeerd over deze dreigende overschrijding.

Thema 3 Wonen en Leven

Totaal overschrijding: € 2.878.000

De overschrijding van de uitgaven in thema Wonen en Leven is gerelateerd aan de grondexploitaties. De hogere uitgaven worden volledig gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten en tellen daarmee niet mee voor ons oordeel.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of overtredingen van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptie-wetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeentes in toenemende mate te maken krijgt met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij u verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of overtreding van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat de directie daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft u aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken. Hierbij heeft u ook voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst.

In onze voorgaande rapportages hebben wij u geattendeerd op het belang van periodieke (fraude)risicoanalyses als vast onderdeel van uw interne-beheersomgeving. Uw gemeente heeft dit vormgegeven door de frauderisicoanalyse in 2019 te actualiseren.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben deze controle professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Jaarverslag Integriteit

Met ingang van 2020 is de wet normalisering rechtspositie ambtenaren in werking getreden. Hierin is het volgende opgenomen:

“Een overheidswerkgever maakt jaarlijks een verantwoording met betrekking tot de uitvoering van dit artikel openbaar.”

Met de invoering van deze wet is sprake van een inhoudelijke toespitsing, omdat voortaan een verantwoording met betrekking tot de uitvoering van het integriteitsbeleid wordt vereist en deze jaarlijks openbaar gemaakt dient te worden.

Het college heeft ons inzage gegeven in stand van zaken rondom het integriteitsbeleid waarmee invulling is gegeven aan het doel van het beleid, de tot nog toe uitgevoerde acties, de plannen die de gemeente heeft en de incidenten in het afgelopen jaar.

Interne beheersing

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen uit onze managementletter 2019

Geen significante tekortkomingen in de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2019 een interim-controle uitgevoerd.

Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter 2019.

Opmerkingen met betrekking tot de IT-omgeving

Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole verkrijgen wij inzicht in de IT-omgeving, risico's en (significante) tekortkomingen. Ook verkrijgen wij inzicht in de opvolging van IT-bevindingen van vorig boekjaar en belangrijkste IT-beheersmaatregelen om gebruik te kunnen maken van digitale controles. Conform hetgeen wij met de gemeente afspraken, rapporteren wij u in dit rapport over onze bevindingen.

Gebruikersbeheer

GWS / Key2Financiën

- Wij hebben geconstateerd dat de complexiteitsvereisten van de wachtwoordinstellingen van Key2Financiën niet voldoen aan de landelijke best practice, hergebruik van de laatste tien wachtwoorden is toegestaan in Key2Financiën.
- Voor GWS wordt geen periodieke review uitgevoerd waarbij wordt beoordeeld of er medewerkers toegang hebben tot verschillende groepen welke kunnen leiden tot conflicten (tegenstrijdige/conflicterende rechten). Hierdoor is er geen inzicht in de huidige conflicten en kan het dus voorkomen dat medewerkers ongewenst conflicterende rechten hebben in GWS.
- Er ontbreekt een formeel vastgesteld beleid omtrent de wijze omgegaan dient te worden met superuser accounts ofwel hoge rechten accounts.

Datacentrum en netwerk

- De server staat achter gesloten deuren en bevindt zich in het gemeentehuis. Enkel ICT medewerkers en BHV medewerkers hebben toegang tot de serverruimte. Wij hebben begrepen dat op de toegangsrechten van de serverruimte geen periodieke controle plaatsvindt of de toegekende rechten juist zijn ingeregeld.

Om de risico's te mitigeren, adviseren wij u de volgende werkzaamheden uit te voeren.

Gebruikersbeheer

GWS / Key2Financiën

- Wij adviseren om de vereisten in het wachtwoordbeleid aan te passen waarbij het niet mogelijk is om de laatste tien wachtwoorden ter hergebruiken.
- Wij adviseren om een periodieke controle uit te voeren op de toegewezen autorisatie binnen GWS waarbij rekening wordt gehouden met de noodzakelijke functiescheiding.
- Wij adviseren om een beleid op te stellen omtrent welke functionarissen de kritische rechten benodigd hebben binnen de applicatie. Daarnaast adviseren wij om de niet persoonsgebonden hoge rechten accounts te beheren middels een password vault.

Datacentrum en netwerk

- Wij adviseren om een procedure op te stellen omtrent de toegangsverstrekking en periodiek (per kwartaal) de toegangsrechten te beoordelen.

Overige aangelegenheden

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Interne beheersing
	Interne beheersing
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake financiële verslaggeving.

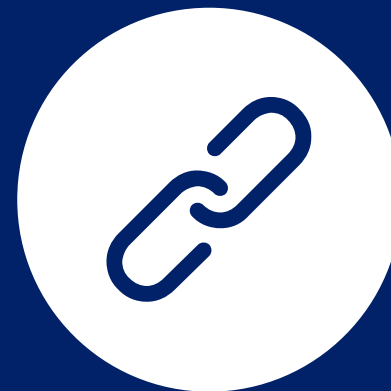
Wij hebben van het college van de gemeente Heerenveen een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met college en ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle.

Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Interne beheersing

Interne beheersing

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.	n.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	n.v.t.	n.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	n.v.t.	n.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	n.v.t.	n.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	n.v.t.	n.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	n.v.t.	n.v.t.
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	184.000	n.v.t.
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	n.v.t.	n.v.t.
Overige rechtmatigheidsfouten	n.v.t.	n.v.t.
Totaal rechtmatigheidsfouten	184.000	n.v.t.

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2019 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Zorg in Natura WMO	492.000	492.000
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	492.000	492.000
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	n.v.t.	n.v.t.
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	n.v.t.	n.v.t.
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	n.v.t.	n.v.t.
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid (PGB)	n.v.t.	n.v.t.
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	492.000	492.000

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2019 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Onderstaand treft u deze tabel aan.

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2019	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente deel 2019	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWS H4	Specifieke uitkering Sport	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
I&W E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
I&W E28C	Regionale mobiliteitsfondsen (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal			€ 0	
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (vul hier de strekking van de accountantsverklaring in)		[volgt]		
Strekking controleverklaring getrouwheid (vul hier de strekking van de accountantsverklaring in)		[volgt]		

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Heerenveen

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Heerenveen in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.

- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Interne beheersing
	Interne beheersing
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om komend boekjaar teamleden bij de gemeente Heerenveen te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Heerenveen

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL", its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global" and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte network" is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2019 Deloitte The Netherlands

Designed by CoRe Creative Services. RITM0343365

